

Cena numeru

40.000 mk.

Cena prenumeraty

w Łodzi

Miesięcznie 750.000.

Z przez. poczt.

Miesięcznie 850.000

poza Łódź i numer 44.000

Konto P.K.O. 50594.

Należność pocztowa
opłacona ryczałtem.

ROZWÓJ

DZIENNIK POLITYCZNY SPOŁECZNY I LITERACKI

Środa, dnia 12 grudnia 1923 r.

BANK DEWIZOWY

Bank Przemysłu Włókienniczego Spółka Akcyjna w Łodzi

ul. Piotrkowska № 17.

Reprezentacja Banku Przemysłowców Tow. Akc.

Poznaniu wraz ze wszystkimi Oddziałami.

Załatwia wszelkie zlecenia na

Wilno, Grodno, Lidę, Pińsk, Równe oraz na Górny Śląsk.

2785-b-a

NASZE ZADANIA NA ZIEMIACH WSCHODNICH.

Wielką troską naszego państwa są ziemie wschodnie. Potrzeba znacznego nakładu funduszy i pracy administracyjnej, aby stosunki doprowadzić do stanu normalnego. Cztery są tych krain właściwości, dla których myśl państwowa specjalny na politykę kresową kładzie nacisk:

- 1) ich kresowość, mająca znaczenie czysto polityczne ze względu na obronę granic,
- 2) niższy poziom kultury materialnej i duchowej,
- 3) pewne odrębności etniczne wśród ludności i,
- 4) rozległość ich obszarów przy złej komunikacji.

Z tych wszystkich względów rodzi się wskazanie naczelne, iż zorganizować tam trzeba wyborową administrację. A przedtem zarządzić, aby wyborowi administratorowie chcieli osiedlać tam, gdzie niema w miasteczkach mieszkań, a warunki życia kulturalnego są ciężkie. Podnosić trzeba jednocześnie poziom tej kultury, budować drogi, domy, co wymaga znacznych funduszy. Ustosunkować trzeba tę pracę między państwem, a samorządem miejscowym, a na to trzeba obmyśleć jakiś ma być ten samorząd ze względu na wymienione właściwości Kresów Wschodnich.

Są to wszystko zagadnienia pierwszorzędnej wagi, ale wykonania ich nie ułożymy sobie w jakimś racjonalnym planie, dopóki nie ustalimy sobie pojęć zasadniczych, jaki stosunek ma być państwa wogóle do wszystkich ziem Rzplitej bez względu na ich koloryt. Pytanie to jest tem donioślejsze, że odpowiedź przeciąć musi bałamuctwa, które przez pięć lat błękały myśl państwową na bezdrożach.

Wybić sobie musimy z głowy sztabaczkę marzenia federacyjne, którei intryga

światowa wrogów Polski potrafiła otumanić głowę naszych przygodnych polityków ze szkoły niemiecko-austriackiej. Trzeba sobie ustalić natomiast jasny pogląd, że czasy państw narodowościowych minęły i tutaj w Europie środkowej niema miejsca na tego typu państwo. Polska musi być państwem narodowym, albo nie będzie istnieć jako państwo. Ponieważ żaden polityk odpowiedzialny nie może snuć dla państwa planów samobójczych, więc każdy, kto z taką chimera występuje, wystawia sobie świadectwo, że nie jest politykiem odpowiedzialnym, a nawet uczciwym. Musimy skończyć na ten temat wszelkie dyskusje.

Jasność tej myśli ma praktyczne znaczenie przy obsadzaniu stanowisk administracyjnych. Najmniej odpowiedni są tam urzędnicy, wyszkoleni biurokratycznie w Austrii. Było to bowiem państwo typu narodowościowego, a urzędnicy stamtąd mają w nałogu metody różniczkowania narodowości, mają we krwi, rzec można, indyferentyzm ideowy w tworzeniu cywilizacji.

Państwo narodowe nie jest bynajmniej zapoznaniem swobód narodowościowych. Bogactwem jest Polski owa różnorodność cieniowań etnicznych na wschodzie i Polska potrafi te odrębności cenić. Ale Polska musi być państwem jednolitem na każdej piędzi swego terytorjum, inaczej nie uchroni ludności od katastrof i nie zabezpieczy jej rozwoju kulturalnego. Nigdy nie było tak dobrze ludności ziem wschodnich, jak za czasów niepodległości Polski; ich odrębności zachowały się tylko dzięki tradycjom tych czasów. W interesie leży wszystkich, kto tam mieszka, aby polska myśl polityczna, aby polska praca administracyjna, aby polska cywilizacja mocno się tam utrwaliły.

Strona techniczna administracji uchyla się z pod kompetencji publicysty. Opinię publiczną łączy z zagadnieniem tu poruszonem przede wszystkim wnioski, obowiązujące cały ogół narodowy. Dobry rząd swoje zrobi, ale społeczeństwo ma także swoje zadania na wschodzie. Wskazówki daje Tow. opieki nad kresami, co tam jest do zrobienia pod względem kulturalnym.

Są tam okolice bardzo przez wojnę spustoszone i zdziczałe, a pod względem narodowym cały kraj jest snustoszony przez dotychczasowe rządy lewicowe. Szerzyły one tam pogardę dla Państwa Polskiego przez to, że nie dawały odczuć ludności nadziei. Ludność, widząc koło siebie anarchję, przychodziła do przekonania, że Państwo Polskie jest drobne i niegodne szacunku. Tymczasem rządzący tam doktrynerzy i warcholowie wyobrażali sobie, że uszczęśliwiają ludność wolnościami, że zdołają wytworzyć tam ruchy miejscowe federacyjne na tle narodowościowym.

Tę karygodną robotę pięciu lat trzeba odrobić. Na to potrzeba wzmocnić łączność kulturalną tych krain z centrami polskimi, a przede wszystkim skierować tam ruch osiedleńczy i kapitały. W pięknych i bogatych, a słabo zaludnionych miejscowościach kresowych, powinny wkrótce odrodzić się miasta, jako ogniska kultury polskiej. Zarzuć trzeba owczy pęd szukania posad w Warszawie i tam na wschód kierować jednostki silne i przedsiębiorcze — zarówno na posady jak na placówki gospodarcze. Gdy na zachodzie jest przeludnienie, tam kraj czeka na ludzi z otwartymi rękami. Wszędzie jest Polska, ale tam leży największy nasz obowiązek obywatelski, a bodaj i korzyść osobista. Tam łatwiej niż gdzieindziej zaspokoić ambicje służenia narodowi.

Z. Wasilewski.

Od Administracji

Skutkiem niezwykłego podrożenia papieru zmuszeni jesteśmy z dniem 11 b. m. podnieść cenę egz. pojedynczego na

40.000 mk.

— w niedzielę i święta —

50.000 mk.

w poniedziałki i dni poświęczone

30.000 mk.

Prenumerata kosztować będzie 950.000 mk. miesięcznie, łącznie z odnośnikiem do domu. Jednakowoż prenumeratorzy, którzy uregulują prenumeratę

w administracji „Rozwoju“

do dnia 15 b. m. zapłacą tylko

680.000 mk.

Jednocześnie zaznaczamy iż prenumeratorzy zalegający w opłacie będą zmuszeni uiszczać zaległe miesiące p. cen bieżących.

Adm. „Rozwoju“

NIENZWYKŁA NOWOŚĆ!

Pamiętnik

Cara Mikołaja II

Przekład polski z oryginalnego rękopisu, znajdującego się w archiwum bolszewickim w Moskwie, opatrzony wstępem i przedmową LEONA KOZŁOWSKIEGO,

z przedmową SERGIUSZA MELGUNOWA.

Wydawnictwo M. Arcta w Warszawie.

Cena Mk. 2,040,000 (przy mnożniku ksiąg. 300,000), z przesyłką za pobraniem pocztowym mk. 2,200,000 dolicza się 20% dodatku sortym. 2781-b

Na obecny sezon polecamy

Krem BAYADERE Puder

Nowe banknoty.

Państwowe zakłady graficzne rozpoczęły druk nowych banknotów, opiewających na 10 milionów marek. Rysunek przedstawia widok zamku wawelskiego. W najbliższym czasie będzie rozpoczęty druk 50 milionowych banknotów.

P. Hilton Young przepadł przy wyborach.

P. Hilton Young, który był kandydatem do Izby Gmin w jednym z okręgów, nie został wybrany, gdyż z trzech kandydatów uzyskał tam większość kandydat Partii Pracy.

TELEGRAMY.

BODACY AMERYKAŃSCY DO PREM. WITOSA.

WARSZAWA, 11. (PAT) Pan prezes Rady Ministrów otrzymał w dniu dzisiejszym następującą depeşe:

„Polacy, zebrani na wiecu w Bridgeport Conn. na cześć gen. broni. Józefa Hallera, poświęcają podziękowanie za wydelegowanie go do Stanów Zjednoczonych, co przyczyniło się do ściśnienia węzłów przyjaźni łączących Stany Zjednoczone z Polską i wyrażają gotowość spleśnienia z pomocą ojczyźnie, zarówno materialną, jak i ofiarą życia. Niech żyje Najjaśniejsza Rzeczpospolita i jej Premier!“

Przedwczesna radość synów Izraela.

Baldwin nie zamierza poddać się do dymisji.

LONDYN, 11. (PAT) „Daily Express“ donosi, że na ostatnim posiedzeniu rady ministrów Baldwin zakomunikował kolegom, że bynajmniej nie zamierza podawać się do dymisji.

„Daily Herald“ twierdzi, że dymisja lorda Curzona ze stanowiska ministra spraw zagranicznych nie ulega wątpliwości.

LONDYN 11,12 (PAT) Na dzisiejszym

posiedzeniu gabinetu, po szczegółowym rozpatrzeniu sytuacji, wytworzonej po wyborach gabinet powziął uchwałę, że powinien trwać na stanowisku, aż do otwarcia parlamentu, t. j. do dnia 8 stycznia.

LONDYN 11,12 (PAT) Zgodnie z przyjętym zwyczajem król zwrócił się do Baldwina, jako do szefa największej partji, aby zatrzymał władzę.

Otwarcie sesji Ligi Narodów.

Skład polskiej delegacji.

PARYŻ 11,12 (PAT) Wczoraj w wielkiej sali ratuszowej odbyło się otwarcie 27 sesji rady Ligi Narodów pod przewodnictwem szwedzkiego delegata Brantinga. W sesji tej Benesz jeszcze nie bierze udziału. Delegacja polska pozostaje pod przewodnictwem ministra Skirmunta, członkami zaś są: admirał Zwierkowski, zastępca komisarza generalnego w Gdańsku, Morawski, przewodn. podkomisji polskiej dla delimitacji granic polsko-czeskich. Goetel, prof. Winiarski oraz pp. Arciszewski

Babiński i Potulicki, urzędnicy MSZ. Powitał na mowę wygłosił prezydent rady miejskiej Lalou. Na mowę tę w imieniu Ligi Narodów odpowiedział Branting. Posiedzenie poranne poświęcone ustaleniu porządku dziennego. Posiedzenie było tajne. Na posiedzeniu południowym rozpatrywano sprawę międzynarodowej konwencji, dotyczącej formalności celnych, sprawom ograniczenia zbrojeń oraz sprawę konwencji międzynarodowej, dotyczącej wydawnictw pornograficznych.

Polska otrzyma kredyt we Francji.

Senacka komisja dla spraw zagranicznych przyjęła wniosek o przyznanie kredytu.

PARYŻ 11,12 (PAT) Senacka Komisja ministra Reynolda o przyznanie Polsce kredytu dla spraw zagranicznych przyjęła wniosek ministra Reynolda o przyznanie Polsce kredytu w wysokości 400 milionów franków.

Krętacz czeski już jest!

Przyjechał do Paryża dopilnować Jaworzyny.

PARYŻ 11,12 Wczoraj przyjechał do Paryża Benesz, aby osobiście pilnować sprawy jaworzynskiej i wywierać nacisk na Radę Ligi za pomocą swoich stosunków. Sam przyjazd osobisty czeskiego ministra spraw zagranicznych jest tutaj w kołach politycznych tłumaczony jako dowód, że Czechy przywiązują

wielką wagę do sprawy jaworzynskiej. Jaworzyna jest bowiem jedyną sprawą, jaka bezpośrednio dotyczy Czech na obecnej sesji Rady Ligi. Polskę reprezentuje p. Skirmunt. Sprawa Jaworzyny przyjdzie pod obrady prawdopodobnie w piątek.

Nowa kość niezgody między państwami Zachodu.

Włochy protestują przeciw rozstrzygnięciu sprawy Tangeru. Hiszpania również niezadowolona.

RZYM, 11. (PAT) Rząd włoski nie zgadza się na rozstrzygnięcie sprawy Tangeru i zamierza zaprotestować przeciw temu rozstrzygnięciu. Wielkie zdziwienie wywołał fakt, że Hiszpania

nie jest zadowolona z decyzji w sprawie Tangeru i prawdopodobnie nie ratyfikuje układu w sprawie Tangeru.

O co chodzi strajkującym urzędnikom w Austrii?

Kanclerz Seipel grozi ustąpieniem.

PRAGA, 11 12. (AW) Głównym powodem obecnego strajku urzędników pocztowych w Austrii jest kwestja, czy ustalanie poborów urzędników ma się odbywać w drodze odnośnej ustalonej rady zwiazkowej czy też w drodze rokowań rządu z przedstawicielami organizacji urzędniczych. Nieporozumienie co do wysokości sanacji poborów nie stanowi głównego źródła zatru.

WIEDEN 11,12 (AW) Wobec wybuchu strajku pracowników kolejowych, kanclerz Seipel zagroził ustąpieniem. Próby pośrednictwa podjął się komisarz Ligi, Zimmermann. Zaznaczyć należy, że zadośćuczynienie żądanom strajkujących oznaczałoby wstawienie do budżetu nowej, nieprzewidywanej w preliminarzu pozycji, w wysokości 11 milionów koron.

K o m u n i k a t.

Komitet Wykonawczy Lekarzy Kasy Chorych zawiadamia kolegów, że dn. 12 b. m. o godz. 9-ej rano rozpoczyna się normalna praca w instytucjach Kasy Chorych na następujących warunkach:

- 1) 100% wyrównawczych do 15 grudnia, co stanowi 135% złożonych.
- 2) Dwutygodniowa wypłata honorarjum.

O godz. 9-ej wiecz. odbędzie się **Ogólne zebranie sprawozdawcze** w lokalu Związku. (D)

Z S E J M U.

Lewica daje znów lekcję „pulpitowania”

Pulpity najsilniejszym argumentem dla zwalczania przeciwnika.

WARSZAWA 11,12 (PAT) Sejm.

Przystąpiono do ustawy o wypuszczeniu drugiej serii 6-procentowych złotych bonów skarbowych, przeznaczonych na spłatę bonów poprzedniej serii. W sprawie tej zabral głos poseł Pączek (PPS) i oświadczył się ze względów zasadniczych przeciwko ustawie.

Na wniosek marszałka odesłano ustawę w pierwszym czytaniu do komisji budżetowej, z tem, żeby załatwiono ją jutro rano.

Do komisji spraw zagranicznych odesłano ustawę o przystąpieniu Rzeczypospolitej do międzynarodowych konwencji, dotyczących:

a) praw i zwyczajów wojny lądowej, b) praw i obowiązków państw i osób neutralnych na wypadek wojny lądowej, c) rozpoczęcia kroków nieprzyjacielskich oraz ustawę o ratyfikacji traktatu handlowego i nawigacyjnego pomiędzy Polską i Japonją.

Następnie odbyło się głosowanie dla wyboru komisji do zbadania wypadków w dniu 6 listopada w Borysławiu, Krakowie i Tarnowie.

Poseł Maczyński referował sprawę poprawek senackich do ustawy emerytalnej.

W głosowaniu przyjęto wszystkie wnioski komisji, a w szczególności przyjęto dwie poprawki senatu do art. 79 i 92 w sprawie funkcji narajuszów b. galicyjskiego wydziału krajowego, które zrazu komisja odrzuciła, a co do których następnie nastąpiło porozumienie pomiędzy prawicą a lewicą.

Przystąpiono do ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

LEWICA PRZECIW POS. ZAMORSKIEMU.

Poseł Cwiakowski stawia wniosek, aby ustawę odesłano do komisji z tem, by w ciągu 14 godzin wyznaczyła nowego referenta w miejsce posła Zamorskiego.

Marszałek: Wniosek ten należy podzielić na dwie części. Pierwszą część dotyczy odesłania do komisji i poddam ją pod głosowanie, druga zaś część, żądająca wyznaczenia od komisji innego referenta, uważam za

sprzeczną z regulaminem, który sprawę wyboru referenta pozostawia wy-

rażnie uznaniu komisji, a twierdząc, że jest ona spreczna także i z duchem konstytucji i zasadami parlamentarizmu.

Poseł Maczyński: Ustawa jest już opracowana od dwóch lat, a jako podstawowa i konieczna dla wojska, nie powinna być dłużej przewlekana. Poseł Zamorski był dobrym referentem, protegował go p. Anusz, a w marcu jednogłośnie przeszedł jako referent i nie było wtedy żadnych sprzeciwów. Nie będę się wdawał w ocenę zalet p. Zamorskiego, uważam bowiem, że całe jego życie świadczy dobrze o tem, w jaki sposób i kiedy pracował dla ojczyzny. Wypowiadam się przeciw wnioskowi posła Cwiakowskiego.

W głosowaniu wniosek posła Cwiakowskiego, aby ustawę odesłać do komisji, upadł 165 głosami, przeciw 172.

Poseł Zamorski usiłował mówić podczas „pulpitowania”. Po nim przemawiał poseł Kościelkowski („Wyzwolenie”), który oświadcza, że jego stronnictwo będzie głosowało za ustawą.

Dłuższą dyskusję w komisji wywołał art. 4, traktujący o czasie służby wojskowej.

Na tem przerwano dalsze rozprawy i przystąpiono do motywowania nagłośni wniosków:

Klubu białoruskiego w sprawie gwałtów i nadużyć ekspedycji karnej policji państwowej w pow. konesowskim. Nagłośność odrzucono, a wniosek odesłano do komisji administracyjnej.

Poseł ks. Okoń uzasadniał nagłośność wniosku w sprawie gwałtu starostwa, policji i wojska w Białogoraju, dokonanego na spokojnej ludności, słuchającej wlecu sprawozdawczego posła Dłuducha. Nagłośność odrzucono.

Poseł Piotrowski (P.P.S.) uzasadniał nagłośność wniosku posła Żuławskiego w sprawie mordu, dokonanego na bezbronnych robotnikach w Tarnowie w dniu 6 listopada. Nagłośność odrzucono.

Przystąpiono do uzasadniania nagłośności wniosku posła Thugutta w sprawie wydzierżawienia monopolu tytoniowego.

Minister Kucharski zapewnia, że bez zgody i zezwolenia Sejmu, rząd żadnej decyzji nie podejmie.

SKAZANIE BYDGOSKIEGO PASKARZA „PRZYJEMNA” WIADOMOŚĆ DLA JEGO ŁÓDZKICH KOLEGÓW.

BYDGOSZCZ 11,12 (PAT) Po kilkudniowych rozprawach sąd tutejszy skazał kupca Bilkowskiego za pobieranie lichwiarskich cen za artykuły pierwszej potrzeby i ograniczenie sprzedaży cukru na 3 lata i jeden miesiąc ciężkiego więzienia, konfiskatę całego, bardzo znacznego majątku, pozbawienie czci i praw obywatelskich na 5 lat i pozbawienie prawa handlu na przeciąg trzech lat.

Prokurator wnosił tylko o dwa lata więzienia i konfiskatę połowy majątku.

ZNOWU ARESZTOWANIA POLAKÓW.

PETERSBURG, 11 12. (AW) W ostatnich dniach w sowietach przeprowadzono szereg rewizji: aresztowań wśród zamieszkałych tam Polaków.

Polityka oświatowa rządu.

Na wczorajszym posiedzeniu Sejmowej Komisji Oświatowej p. minister Grabski wygłosił expose, w którym zaznaczył, że postanowił przedstawić komisji swoje poglądy na oświatę, gdyż uważa współpracę Sejmu z Rządem za konieczną w dziedzinie tak ważnej, jak oświata i szkolnictwo.

BUDŻET OSWIATOWY.

Przedewszystkiem poinformuję o budżecie oświatowym. Budżet ten został zredukowany do 105 milj. zł. p.

Najsilniej dotknęła redukcja szkoły wyższe, mianowicie katedry nieobsadzone, zmniejszenie ilości asystentów, których było nieskończenie więcej niż przed wojną.

Najwięcej niepokoju wywołało szkolnictwo powszechne. Ministerstwo Oświaty nie mogło zgodzić na przekazanie szkolnictwa samorządom. Zadaniem państwa jest

dać nie tylko naukę masom, ale tworzyć kulturę i cywilizację narodu. Pierwszym warunkiem, żeby Polska była cywilizowanym państwem, jest usunięcie zupełnej dysharmonii rozwoju poszczególnych funkcji kulturalnych narodu. Są u nas tereny różniące się kulturą i pod tym względem odległe od siebie o 150 lat. Wobec tego praca oświatowa musi być prowadzona przez Rząd według jednolitego planu.

Znaczną redukcję przeprowadzono w dziale oświaty pozaszkolnej nie tylko ze względu na konieczność oszczędności, ale wytworzył się od chwili powstania Państwa Polskiego niewłaściwy stosunek społeczeństwa do Państwa, Ofiarności na oświacie

przed wojną była znacznie większa, niż dziś. Społeczeństwo w wielu warstwach jest dziś może zamożniejsze i społeczeństwo musi zrozumieć, że państwo same oświaty należycie nie postawi. Należy wznieść znowy udział i

większą ofiarności społeczeństwa na oświacie. Organizacje oświatowe, społeczne muszą zająć się wydatniej działaniem oświaty pozaszkolnej. Państwo ma tą pracą organizacji społecznych kierować i harmonizować.

Zredukowano także subwencje dla szkół prywatnych z uwagi na to, że państwo płaci za dzieci urzędników państwowych.

USTAWA O PAŃSTWO SZKOLNE.

Ustawy o szkolnictwie powszechnym i średnim muszą załatwić również kwestje szkoły z językiem wykładowym nie polskim. Byłoby błędem wnoszenie osobnej ustawy o szkolnictwie dla mniejszości, bo to stworzyłoby kilka systemów szkolnych. Szkoła w Państwie Polskim musi być polska,

lecz to nie przeszkadza temu, żeby w szkole tej był inny wykładowy język, a nie polski, ale musi taka szkoła wchodzić w ustrój szkolnictwa państwowego. Prawo uczenia dziecka

w języku ojczystym wynika z Konstytucji, ale musi być unormowana ustawa o szkolnictwie, jednolita w całym Państwie Polskim.

Przemysłowcy łódzcy wracają do kraju.

Zadowoleni z pobytu w Moskwie.

MOSKWA, 11 12. (AW) Delegacja przemysłowców łódzkich po dwutygodniowym pobycie w Moskwie dzisiaj, tj. we wtorek, wraca powrotem do kraju. Przedstawiciele przemysłu polskiego odbyli szereg narad z przedsta-

wicielami „wniesztorgu”, oraz różnych trustów i nawiązali szereg stosunków handlowych. Z pobytu w Moskwie delegacja jest zupełnie zadowolona.

